

Paulina Chmielecka

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego
ORCID: 0000-0002-5758-898C

ZJAWISKO DEZINFORMACJI W KOMUNIKACJI POLITYCZNEJ NA PRZYKŁADZIE IMIGRANTÓW Z UKRAINY – ZARYS PROBLEMU

| Abstrakt

XXI w. można określić jako wiek informacji, który zredefiniował wyzwania i zagrożenia współczesnego społeczeństwa. Powszechny dostęp do informacji stał się jednym z warunków poczucia bezpieczeństwa, a sama informacja chroniona jest niczym dobro materialne. W dobie społeczeństwa informacyjnego każdy obywatel ma możliwość indywidualnego doboru medium zgodnie z własnymi przekonaniami, a tym samym dostępu do określonych informacji. W przestrzeni informacyjnej funkcjonują aktorzy polityczni starający się ukierunkowywać podatne na ich wpływy media, biorąc pod uwagę czynniki polityczne, ekonomiczne, społeczne czy kulturowe. Jednym z obszarów debaty publicznej jest zjawisko migracji ludności ukraińskiej do Polski. Celem artykułu jest charakterystyka zjawiska dezinformacji w komunikacji politycznej na przykładzie imigrantów z Ukrainy.

- Słowa kluczowe: dezinformacja, społeczeństwo informacyjne, komunikacja, bezpieczeństwo, aktor polityczny, migracja.

| Abstract

The 21st century can be described as the information age that has redefined the challenges and threats in modern society. Universal access to information has become one of the conditions of security, and information itself is protected like

a material good. In the age of the information society, each citizen has the possibility to individually select media according to their own beliefs and thus have access to information of a specific nature of. There are political actors in the information space who try to direct the media which are open to their influence, taking into account political, economic, social, and cultural factors. One of the areas of public debate is migration from Ukraine to Poland. The aim of the article is to describe the phenomenon of disinformation in political communication, taking Ukrainian immigrants as an example.

- **Keywords:** disinformation, information society, communication, security, political actor, migration.
-

Wstęp

Media przez lata rozwoju stały się nieodłączną częścią życia człowieka. Są one skupiskiem różnych form komunikacji, m.in. telewizji, kina, fotografii, reklamy, czasopisma, muzyki, gier komputerowych czy Internetu. Korzystając z któregośkolwiek z nich, jesteśmy narażeni na wpływ treści na nasze myślenie i wiedzę. Należy przyjąć, że niecały wiek temu mogliśmy korzystać wyłącznie z tego, co było zawarte w prasie, a i do niej był często utrudniony dostęp. Przez te kilkadziesiąt lat mentalność ludzi w zakresie informacji zmieniła się diametralnie. Rozwój prasy oraz początek telewizji, radia i Internetu miał ogromny wpływ na rozumowanie ludzi – zarówno pozytywny, jak i negatywny¹. Pozytywnym aspektem rozwoju mediów jest szybki dostęp do informacji, a negatywnym stała się manipulacja i narzędzia jej sprzyjające.

Należy przyjąć, że dezinformacja, szczególnie w krajach demokratycznych, może atakować wolność słowa i prawo do informacji. Dlatego nie bez

---

¹ E. Wartella, *Children Communicating: media and development of thought, speech, understanding*, Beverly Hills–London 1979, s. 157.

znaczenia staje się niwelowanie wszelkiego rodzaju nierzetelności w przygotowywaniu wiadomości medialnych.

Podkreślenia wymaga stwierdzenie, że media kreują drugą rzeczywistość. W państwach demokratycznych są wręcz czasem nazywane „czwartą władzą”, a władza stoi na czele prawa. W przypadku mediów jest to prawo do wolności słowa, rzetelnego informowania obywateli i stania na straży uczciwości i ochrony zależnych od nich odbiorców. Dotyczy to wszystkich sfer życia polityczno-społecznego, w tym również zjawiska migracji. Celem artykułu jest charakterystyka zjawiska dezinformacji w komunikacji politycznej na przykładzie imigrantów z Ukrainy. Podkreślenia wymaga, że prezentowane w artykule analizy i wnioski stanowią zarys problemu, który może stać się punktem wyjścia do kolejnych rozważań.

Zjawisko dezinformacji w procesie komunikowania politycznego

Komunikowanie polityczne jest procesem dwukierunkowym, który zachodzi w otoczeniu społecznym, politycznym, medialnym i kulturowym. Koncentruje się na relacji między polityką a komunikowaniem i podkreśla silny związek tych dwóch aspektów². Celem podmiotów zaangażowanych w proces komunikowania politycznego jest wyrażenie problemu, jego definiowanie, charakterystyka polityki, rozwój programu oraz jego implementacja. Prezentowany komunikat powinien być zgodny z przekonaniami danego aktora politycznego, aby odbiorca w pełni mógł zrozumieć i zrealizować dany przekaz. Komunikowanie polityczne zawiera się w cyrkulacyjnym przekazie trzech podmiotów, czyli aktora politycznego, medium i odbiorcy.

Niezbędne dla dalszej analizy zjawiska komunikowania politycznego staje się zdefiniowanie pojęć z jej zakresu, tj. propagandy i dezinformacji, oraz wskazanie różnic między nimi. Propaganda jest intencjonalnym i długoterminowym procesem komunikowania, którego nadawcą jest instytucja

² B. Dobek-Ostrowska, *Komunikowanie polityczne i publiczne: podręcznik akademicki*, Warszawa 2012, s. 129.

polityczna mająca na celu realizację własnych interesów przy zastosowaniu technik marketingowych. W państwach demokratycznych stosowany jest pluralizm nadawców propagandy, wykorzystuje się także łagodniejsze formy perswazji i oddziaływania na odbiorców³. Natomiast dezinformacja według *Słownika języka polskiego PWN* to umyślne wprowadzenie kogoś w błąd przez przekazanie mylących i fałszywych informacji⁴. Z powyższego wynika, że intencjonalność występuje w obu charakteryzowanych pojęciach, a różnicę stanowi zakres działalności i cel. Można przypuszczać, że dezinformacja jest skupiona na skłonieniu odbiorcy do podjęcia określonego działania lub jego zaniechania, natomiast propaganda wpływa na zmianę poglądów czy sposobu myślenia⁵. Dezinformacja stała się zjawiskiem powszechnym w momencie rozwoju rynku prasy. Niektórzy za początek tego zjawiska uznają wiek XVI, czyli czas wynalezienia druku. Podmiotami zaangażowanymi w tworzenie procesu dezinformacyjnego, podobnie jak w przypadku komunikowania politycznego, mogą być aktorzy polityczni, media oraz odbiorcy. Warto dodać, że istnieją trzy poziomy problemów związanych z prawidłowym przekazem informacji. Pierwszy z nich dotyczy poziomu technicznego, czyli odpowiedniego zakodowania informacji przez transmitowane urządzenie. Drugi poziom problemów zawiera się w semantyce, czyli precyzji, z jaką adresat odbiera i rozumie dekodowany przekaz. Ostatnim dylematem staje się poziom efektywności: czy wiadomość odebrana przez odbiorcę jest zgodna z celem nadawcy⁶. Niezwykle istotne zatem jest odpowiednie przygotowanie komunikatów, które są częścią dyskursu publicznego i stają się wyznacznikiem debaty publicznej.

³ Ibidem, s. 132.

⁴ *Słownik języka polskiego PWN*, hasło: *Dezinformacja*, <https://sjp.pwn.pl/sjp/dezinformacja;2554971.html> [dostęp: 20.04.2021].

⁵ Więcej na ten temat: R. Bielawski, B. Grenda, P. Majdan, *Wieloaspektowa i wielowariantowa ewaluacja adekwatności opracowanych modeli walki informacyjnej w cyberprzestrzeni na potrzeby ewaluacji ryzyka zagrożeń bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa 2017.

⁶ B. Dobek-Ostrowska, op. cit., s. 39.

Stosunek aktorów politycznych do tematyki imigracji ludności ukraińskiej i pojęcia dezinformacji – analiza wybranych dokumentów

Istnieje wiele dokumentów normatywnych regulujących kwestie związane z utrzymaniem bezpieczeństwa informacyjnego. Zatem istotną staje się analiza Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej z 2020 r., stanowiąca podstawę do wyróżnienia kluczowych aspektów bezpieczeństwa narodowego. Dodatkowo dla zapoznania się ze stosunkiem aktorów politycznych do tematyki imigracji Ukraińców oraz pojęcia dezinformacji niezbędną będzie analiza programów wyborczych przygotowanych do wyborów parlamentarnych 2019 r.

Zagrożenia i wyzwania związane z przestrzenią informacyjną zawarte są w skondensowanej i przystępnej formie w Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP. Dokument podkreśla rolę cyberprzestrzeni, która zgodnie z opinią autorów może generować pole do działań dezinformacyjnych oraz manipulacyjnych. Autorzy zwracają uwagę na tworzenie spójnej strategii komunikacyjnej, aby przeciwdziałać powyższemu zjawiskowi i zapewnić bezpieczne funkcjonowanie państwa. Należy zwrócić uwagę na budowanie zdolności do ochrony przestrzeni informacyjnej, w tym do systemowego zwalczania dezinformacji, oraz starać się tworzyć spójny system komunikacji strategicznej państwa w zakresie prognozowania, planowania i realizowania działań komunikacyjnych spójnych z interesem bezpieczeństwa narodowego. Konieczne jest rozważenie utworzenia procedur współpracy ze środkami masowego przekazu, biorąc pod uwagę zaangażowanie obywateli oraz organizacji pozarządowych oraz tym samym dążenie do zwiększenia świadomości społecznej o zagrożeniach związanych z dezinformacją⁷. W dokumencie nie ma informacji o obszarach, w których realizowane są działania dezinformacyjne. Nie można zatem zanalizować na jego podstawie korelacji szerzenia nieprawdziwych informacji ze zjawiskiem imigracji ludności ukraiń-

⁷ *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2020, https://www.bbn.gov.pl/ftp/dokumenty/Strategia_Bezpieczenstwa_Narodowego_RP_2020.pdf [dostęp: 20.05.2020].

skiej do Polski. Polityce migracyjnej został poświęcony odrębny rozdział, jak w przypadku przestrzeni informacyjnej. W tym obszarze zawarty jest jeden cel: skoordynowanie polityki migracyjnej z polityką gospodarczą, społeczną i polityką bezpieczeństwa⁸. Polityka migracyjna nabiera charakteru interdyscyplinarnego i zwraca uwagę na potrzeby zarówno obywateli kraju, jak i imigrantów. Integracja obu tych grup społecznych może być interpretowana w kategoriach otwartości państwa na przyjmowanie imigrantów.

Punktem wyjścia do dalszych rozważań jest analiza programów wyborczych przygotowanych w ramach wyborów parlamentarnych przeprowadzonych w 2019 r. W programie wyborczym Prawa i Sprawiedliwości „Polski model państwa dobrobytu” zawarte są informacje dotyczące przestrzeni informacyjnej tylko w zakresie bezpieczeństwa edukacyjnego. Autorzy przekonują, że prowadzenie rzetelnych działań informacyjnych jest niezwykle istotne, biorąc pod uwagę rozpowszechnianie w Internecie treści pseudonaukowych. Podkreślają, że walka z postprawdą i fake newsami stanowi ochronę interesu narodowego. Ponadto zwracają uwagę na edukację medialną i informacyjną, która w ich opinii pozwoli młodym ludziom nabrać umiejętności w selekcji i weryfikacji informacji, które docierają do nich w nadmiarze⁹. Samo pojęcie dezinformacji nie pojawia się w dokumencie, a imigracja Ukraińców sprowadza się do ogólnych deklaracji o przeciwdziałaniu kryzysowi migracyjnemu na terenie Unii Europejskiej. Przedstawiciele Prawa i Sprawiedliwości wyrażają chęć pozostawania w prawidłowych relacjach międzynarodowych z Ukrainą, deklarując wsparcie jej integracji europejskiej oraz członkostwa w organizacjach międzynarodowych¹⁰.

Członkowie Koalicji Obywatelskiej w dokumencie przedstawiającym postulaty do wyborów parlamentarnych nie używają pojęcia dezinformacji, natomiast już na początku, charakteryzując wolne media, posługują się stwierdzeniem, że wolność to m.in. wolność słowa oraz prawo do rzetelnej,

⁸ Ibidem, s. 32.

⁹ *Program Wyborczy Prawa i Sprawiedliwości „Polski model państwa dobrobytu” 2019*, s. 72 i 92, <http://pis.org.pl/dokumenty> [dostęp: 14.09.2019].

¹⁰ Ibidem, s. 172–184.

obiektywnej i wiarygodnej informacji¹¹. Dalsze rozważania skupiają uwagę na rozwoju technik informatycznych i komunikacyjnych, które stanowią wyzwanie dla współczesnych procesów demokratycznych. Podobnie jak w przypadku analizowanego wcześniej programu wyborczego, Koalicja Obywatelska zwraca również uwagę na bezpieczeństwo edukacyjne i tworzenie kompetencji cyfrowych, które uwzględniałyby analizę informacji, mediów, znajomość technologii i poruszanie się w cyberprzestrzeni¹². Co ciekawe, w dokumencie nie ma wzmianki o polityce migracyjnej kraju. Autorzy wskazali tylko, że planują przywrócić aktywną politykę na Wschodzie oraz zintegrować polski system gazowniczy z europejskim i ukraińskim rynkiem gazu¹³.

Konfederacja Wolność i Niepodległość w programie wyborczym z 2019 r. poświęciła kilka stron odpowiedzialnej polityce migracyjnej¹⁴. Autorzy deklaruje odeszcie od polityki zagranicznej, podkreślając tym samym integralność i niepodległość państwa, biorąc pod uwagę silną kulturę, stabilną gospodarkę, nowoczesne wojsko oraz wysoki poziom wykształcenia obronnego. Należy przyjąć, że pozostałe zanalizowane zagadnienia nie zostały uwzględnione w dokumencie.

Program Wyborczy KW Sojuszu Lewicy Demokratycznej nie odnosi się do kwestii dotyczących polityki migracyjnej, współpracy polsko-ukraińskiej czy działań z zakresu przestrzeni informacyjnej. Warto dodać, że obok programu wyborczego PiS ten dokument używa pojęcia „fake news”¹⁵. Autorzy zwracają uwagę na wyzwania w zakresie bezpieczeństwa edukacyjnego oraz postulują naukę o zdrowym stylu życia, przeciwdziałaniu dyskryminacji, zmianach klimatycznych i cyberbezpieczeństwie. Przedstawiciele Koalicji

¹¹ *Program Wyborczy Koalicji Obywatelskiej „Twoja Polska”*, s. 11, <https://platforma.org/dokumenty/program-koalicji-obywatelskiej> [dostęp: 10.10.2019].

¹² *Ibidem*, s. 111.

¹³ *Ibidem*, s. 47, 105.

¹⁴ *Program Wyborczy Konfederacji Wolność i Niepodległość „Polska dla Ciebie: Piątka Konfederacji”*, s. 13–15, <https://konfederacja.pl/program> [dostęp: 21.09.2019].

¹⁵ *Program Wyborczy KW Sojuszu Lewicy Demokratycznej „Polska jutra, główne postulaty Lewicy: Łączy nas przyszłość”*, s. 10, <https://klub-lewica.org.pl/program> [dostęp: 11.09.2019].

Polskiej, czyli Polskiego Stronnictwa Ludowego i Kukiz'15, nie uwzględnili w swoim programie wyborczym żadnych z badanych w tym artykule aspektów¹⁶. Z przeprowadzonej analizy dokumentów wynika, że przedstawiciele wybranych partii w sposób znikomy wypowiadają się na temat polityki migracyjnej kraju. Dodatkowo zwracają uwagę na problem związany z dezinformacją, natomiast nie sugerują wdrożenia konkretnych działań w celu jej przeciwdziałania. Przyjmując powyższe rozumowanie, istotne staje się przedstawienie postulatów deklarowanych przez aktorów politycznych w mediach.

Implementacja postulatów aktorów politycznych

Spójne poglądy przekazywane w obiektywny sposób potrafią zbudować rzetelną narrację między aktorami politycznymi a odbiorcami treści. Problem stanowią nieprzygotowane merytorycznie wypowiedzi, używanie niesprawdzonych statystyk lub nieznaną źródła danej informacji. W dalszej części analizy zostaną poddane wybrane wiadomości przekazywane przez aktorów politycznych do opinii publicznej z zakresu imigracji ukraińskiej.

Jednym z podstawowych błędów popełnianych przez aktorów politycznych jest wymiennosc pojęć migranta i uchodźcy. Dla przykładu wypowiedź Agnieszki Ścigaj o uchodźcach z Ukrainy, którzy w jej opinii przybyli w liczbie miliona osób z powodu wojny hybrydowej. W statusie na rok 2016 dane z Urzędu do Spraw Cudzoziemców wykazywały 22 Ukraińców posiadających status uchodźcy¹⁷. Kilka lat później Jacek Sasin w rozmowie z Polskim Radiem popełnił podobny błąd, postulując, że przez cały czas Polska przyjmuje uchodźców z Ukrainy, uciekających z rejonu działań wojennych¹⁸. W 2019 r.

¹⁶ *Program Wyborczy PSL i Koalicji Polskiej „Łączymy Polaków”*, https://www.psl.pl/wp-content/uploads/2019/09/PROGRAM_PSL_2019.pdf [dostęp: 11.10.2019].

¹⁷ *Agnieszka Ścigaj o uchodźcach z Ukrainy*, <https://demagog.org.pl/wypowiedzi/agnieszka-scigaj-o-uchodzcach-z-ukrainy/> [dostęp: 13.06.2017].

¹⁸ K. Jabłonowski, „Przyjmujemy cały czas uchodźców z Ukrainy”. *Ilu dokładnie?*, <https://konkret24.tvn24.pl/polska,108/przyjmujemy-caly-czas-uchodzcow-z-ukrainy-ilu-dokladnie,920066.html> [dostęp: 26.03.2019].

zaledwie 90 Ukraińców złożyło wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej w Polsce, co stanowiło najniższy odsetek po 2014 r.¹⁹ Uchodźca to osoba prześladowana ze względu na poglądy polityczne, rasę, religię, przynależność do szczególnej grupy społecznej czy narodowościowej w swym państwie ojczystym oraz przebywająca poza granicami swojego kraju²⁰. W związku z powyższym, definiując ówczesnego migranta z Ukrainy jako uchodźcę, można sugerować, że na jej terenie nadal prowadzone są czynne działania wojenne i represyjne.

Kolejnym aspektem jest sam stosunek do migracji ludności ukraińskiej, szczególnie w wymiarze ekonomicznym. Obecność imigrantów zarobkowych jest istotna ze względu na układ demograficzny państwa polskiego oraz jego aktualny stan gospodarki. Rzecznik Praw Obywatelskich, podsumowując rok 2019, deklarował, że polski system ubezpieczeń społecznych jest otwarty na cudzoziemców, zwłaszcza na pracowników z Ukrainy. Podkreśla również zachowanie norm z zakresu prawa administracyjnego oraz regulujących rynek pracy. Warto dodać, że cudzoziemców legalnie pracujących w Polsce chroni Kodeks Pracy, a mimo to odnotowuje się łamanie wobec nich prawa. Niwelowanie tego typu zachowań warto rozpocząć od doskonalenia rozwiązań systemowych, ułatwiających obywatelom innych państw dostęp do krajowych zasobów pracy²¹. Poza aktualnymi aktami normatywnymi regulującymi warunki migracji nie istnieje dodatkowy dokument określający polską politykę migracyjną. W 2016 r. Rada Ministrów unieważniła dokument „Polityka migracyjna Polski – stan obecny i postulowane działania” z 2012 r., przyjmując tym samym 14 lutego 2017 r. Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do r. 2020. Jednym z przewidzianych projektów strategii jest

¹⁹ Ibidem.

²⁰ R. Stawicki, *Uchodźcy w Polsce w latach dziewięćdziesiątych jako nowy problem społeczny*, Warszawa 2018, s. 13.

²¹ Rzecznik Praw Obywatelskich, *Zatrudnianie obywateli państw trzecich na polskim rynku pracy, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji obywateli Ukrainy – wyzwania i szanse*, <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/panel/zatrudnianie-obywateli-pa%C5%84stw-trzecich-na-polskim-ryнку-pracy-ze-szczeg%C3%B3lnym-uwzgl%C4%99-dnieniem-sytuacji> [dostęp: 14.12.2019].

utworzenie dokumentu regulującego politykę migracyjną Polski²². Dokument został negatywnie zaopiniowany przez Komitet Badań nad Migracjami PAN, który wyraził, że nie zawiera on rzetelnych danych. Ponadto członkowie Komitetu podkreślają, że dokument w ograniczonym stopniu pokazuje korzyści wynikające z przyjmowania do kraju imigrantów oraz integrację społeczno-kulturową jako zagrożenie dla utrzymania tożsamości narodowej²³.

Podczas analizy programu wyborczego PiS-u wyeksponowane zostało stanowisko o imigracji jako zagrożeniu w funkcjonowaniu państwa polskiego. Wydawałoby się, że jest to stanowisko zgodne z opracowanym w 2019 r. dokumencie „Polityka migracyjna Polski”, niemniej deklaracje te nie są spójne z działaniami partii rządzącej. Przykładem jest podpisanie przez Rząd, podczas piątej euro-afrykańskiej konferencji, deklaracji regulującej kwestie nielegalnej migracji i zapewnienia legalnych dróg transportowych²⁴. Z jednej strony deklarowana jest niechęć wobec migrantów, a z drugiej podejmowane są działania wspierające ich mobilność w Unii Europejskiej.

Niejasności wynikają również z postulatów innych ugrupowań partyjnych, np. Koalicji Obywatelskiej, która w trakcie kampanii wyborczej przedstawiła 100 afer PiS, które wymagają wyjaśnienia. W 98 punkcie zawarta została informacja o aferze imigracyjnej, zgodnie z którą według informacji medialnych rząd ściągnął rekordową liczbę 17 tys. muzułmanów do Polski²⁵. Niezwykle ważne jest weryfikowanie działań aktorów politycznych, nie-

---

²² Zespół do Spraw Migracji, *Polityka Migracyjna Polski: projekt z dnia 10 czerwca 2019 roku*, <https://interwencjaprawna.pl/wp-content/uploads/2019/06/Polityka-migracyjna-Polski-wersja-ostateczna.pdf> [dostęp: 10.06.2019].

²³ Komitet Badań nad Migracjami PAN, *Stanowisko Komitetu Badań nad Migracjami PAN w sprawie dokumentu „Polityka migracyjna Polski”*, http://www.kbnm.pan.pl/images/Stanowisko_KBnM_Polska_polityka_migracyjna_03072019.pdf?fbclid=IwAR08_tmeZOWcAqFavvF_ZmY61FZVVqW8j11Y5JO7rf-O1cIovuy722CiY_Y [dostęp: 2.07.2019].

²⁴ *Rząd PiS podpisał proimigracyjną Deklarację z Marrakeszu!*, <https://idzpodprad.pl/aktualnosci/rzad-pis-podpisal-proimigracyjna-deklaracje-z-marrakeszu> [dostęp: 9.12.2018].

²⁵ *100 afer PiS! Każda wymaga wyjaśnienia!*, <http://100aferpis.pl/?fbclid=IwAR3s0zI-6Tl0E0WnuKzKLZ6O3NDGCIKvmJwW5z-VWwmJp-uyKdPkyOtaueg4> [dostęp: 2.10.2019].

mniej jednak w tym przypadku zabrakło konsekwencji. Zwraca się uwagę na nieścisłości w prowadzeniu polskiej polityki migracyjnej, jednocześnie nie proponuje się własnych rozwiązań dotyczących tak aktualnego i wciąż rozwijającego się tematu debaty politycznej. Przykładem fake newsa związanego z zarysowaną wcześniej aferą migracyjną była wypowiedź posła Janusza Kowalskiego na jednym z portali społecznościowych²⁶. Sugerował on, że ówczesny kandydat na Urząd Prezydenta „przyjmie każdą liczbę obcych kulturowo muzułmańskich emigrantów”. Pod postem rozgorzała dyskusja zwolenników i przeciwników migracji oraz komentujących samo zachowanie posła. Zwracano uwagę na nierzetelność działań sejmu w tworzeniu polskiej polityki migracyjnej, handlowanie mniejszościami LGBT i imigrantami oraz kierowano zarzuty o ksenofobię.

Ogólnie rzecz ujmując, wybory stanowią idealny moment na weryfikację dotychczasowych postulatów oraz przedstawienie ich szerokiej publiczności. Jednym z tematów poruszanych w trakcie kampanii są kwestie dotyczące kształtu polskiej polityki migracyjnej. W analizowanych w poprzedniej części niniejszego tekstu dokumentach nie znalazło się wiele informacji na temat tego obszaru działań. Zgodnie z dalszą analizą aktorzy polityczni wielokrotnie pomijają w swoich wypowiedziach temat migracji, co może tworzyć niezgodne ze stanem faktycznym opinie wśród odbiorców.

Odbiorcy w procesie komunikowania politycznego – skutki dezinformacji w kontekście imigracji ukraińskiej

Aktualna sytuacja na rynku pracy oraz chaos w przestrzeni informacyjnej dotyczący polityki migracyjnej kraju może wzmacniać u Polaków niechęć do imigrantów. Ponadto utrudniony kontakt bezpośredni, brak możliwości integracji społeczno-kulturowej oraz nieścisłości na gruncie normatywno-

²⁶ Janusz Kowalski (profil), https://twitter.com/JKowalski_posel/status/126675298437-0814977 [dostęp: 30.05.2020].

-prawnym skłaniają do postawienia pytania o ewentualne wyzwania i zagrożenia związane z przyjmowaniem ludności ukraińskiej.

W procesie komunikowania politycznego najważniejszy jest odbiór danych komunikatów. Niebezpieczne w interpretacji niektórych informacji są stereotypy, np. dotyczące tego, że zatrudnienie i utrzymanie pracownika z Ukrainy jest tanie. Natomiast okazuje się, że pracodawcy poza świadczeniami z tytułu pracy pokrywają dodatkowo koszt zakwaterowania imigranta oraz koszty dwutygodniowej kwarantanny. Pracodawcy deklarują, że mimo braku lojalności (imigranci zmieniają prace średnio co pół roku) oraz wysokich kosztów utrzymania nie mogą zrezygnować ze współpracy z imigrantami. W przemyśle spożywczo-przetwórczym oraz produkcji detalicznej, które powoli wracają do trybu pracy sprzed pandemii, istnieje ogromne zapotrzebowanie na personel²⁷. Imigranci z Ukrainy nadal chętnie przyjeżdżają do naszego kraju, chociaż polska polityka migracyjna nie jest jednoznaczna, a działania w jej zakresie są realizowane w momencie niwelowania jednostkowego kryzysu.

Stosunek Polaków do pracy imigrantów z Ukrainy przedstawia się w mniej pozytywny sposób. Dotychczasowe badania w aspekcie stosunku Polaków do Ukraińców pokazywały, że 12% ankietowanych wyraża niechęć wobec imigrantów z Ukrainy (są to osoby w przedziale wiekowym 18–24), 36% przedstawiło obojętny stosunek, a 52% pozytywny²⁸. Badania pozostają w dysonansie z tym, co możemy zaobserwować w komentarzach pod artykułami prasowymi, które nawiązują do sytuacji na rynku pracy. Internauci wyrażają niechęć wobec agencji, które zatrudniają według ich opinii wyłącznie Ukraińców, pobierając z tego tytułu dodatkowe świadczenia. Ponadto sugerują, że zakaz handlu w niedzielę zmniejszył zapotrzebowanie na siłę roboczą, co może być skutkiem bezrobocia wśród Polaków. Wypowiadają się

²⁷ K. Bartman, *Rynek pracy. Czy Ukraińcy odbierają bezrobotnym Polakom pracę?*, <https://www.money.pl/gospodarka/rynek-pracy-czy-ukraincy-odbieraja-bezrobotnym-polakom-prace-6539771779335809a.html> [dostęp: 8.08.2020].

²⁸ Por. *Większość Polaków uważa, że pracodawcy żerują na Ukraińcach*, https://www.wirtualnemediamedia.pl/artykul/wiekszosc-polakow-uwaza-ze-pracodawcy-zeruja-na-ukraincach_1 [dostęp: 16.03.2019].

krytycznie na temat opłacania zakwaterowania imigrantom, kiedy to każdy inny pracownik płaci za swoje rachunki we własnym zakresie. Niektórzy charakteryzują gości ze wschodu jako tych, którzy roznoszą COVID-19. Nie obyło się również bez niecenzuralnych wypowiedzi odnoszących się do wyglądu i sposobu życia ludności ukraińskiej w Polsce. Internauci wyrażają chęć asymilacji imigrantów oraz sugerują nierzetelność w przeprowadzaniu badań na obecność koronawirusa na punktach granicznych²⁹.

Falszywe informacje, dezinformacja i upolitycznienie spraw są powszechne w czasach niepokoju. Stygmatyzowanie i izolowanie migrantów może stwarzać dodatkowe zagrożenia w sferze bezpieczeństwa publicznego i zdrowotnego. Dodatkowo może powodować długofalowe konsekwencje dla integracji migrantów. Nie bez znaczenia dla niwelowania zagrożeń dezinformacyjnych jest współpraca wszystkich sektorów życia publicznego, począwszy od władzy państwowej, a kończąc na obywatelu.

Zakończenie

Celem niniejszego artykułu była charakterystyka zjawiska dezinformacji w komunikacji politycznej na przykładzie imigrantów z Ukrainy. Nie bez znaczenia dla współczesnej przestrzeni informacyjnej jest rzetelna i sprawdzona informacja. Ponadto istotny jest także sam dostęp do wiadomości oraz umiejętność jej selekcji i weryfikacji. Opinia publiczna wzrastająca na niedomówieniach tworzy własną przestrzeń komunikacyjną, która przekłada się na nastroje panujące w danej sferze tematycznej.

²⁹ Por. ibidem; D. Florek, *Trudna sytuacja Ukraińców na polskim rynku pracy. Oczekują wsparcia od rządu*, <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Trudna-sytuacja-Ukrajincow-na-polskim-ryнку-pracy-Oczekują-wsparcia-od-rządu-7972755.html> [dostęp: 5.10.2020]; *Praca. Ponad 72 proc. obcokrajowców podejmujących w Polsce pracę to Ukraińcy. Nowe dane*, <https://www.money.pl/gospodarka/praca-ponad-72-proc-obcokrajowcow-podejmujacych-w-polsce-prace-to-ukraincy-nowe-dane-6617660274834016a.html> [dostęp: 14.03.2021].

Układ artykułu w sposób zwarty miał pokazać pewien ciąg przyczynowo-skutkowy zjawiska dezinformacji w zakresie komunikacji politycznej. Brak informacji lub przedstawienie jej w sposób fragmentaryczny i niespójny znacząco wpływa na przekaz tych treści przez media, a w konsekwencji na nastroje opinii publicznej. Aktorzy polityczni w najbliższym czasie powinni jasno ustosunkować się do tematu polskiej polityki migracyjnej, biorąc pod uwagę wciąż wysoki odsetek przybywających do nas gości ze wschodu. Obserwując współczesny świat, można przypuszczać, że podnoszenie standardów życia człowieka wiąże się ze zwiększeniem zapotrzebowania na dostęp do rzetelnej informacji.

| BIBLIOGRAFIA

1. *100 afer PiS! Każda wymaga wyjaśnienia!*, <http://100aferpis.pl/?fbclid=IwAR3s0zI-6Tl0E0WnuKzKLZ6O3NDGCIKvmJwW5zVWwmJp-uyKdPkyOtaueg4> [dostęp: 2.10.2019].
2. *Agnieszka Ścigaj o uchodźcach z Ukrainy*, <https://demagog.org.pl/wypowiedzi/agnieszkascigaj-o-uchodzcach-z-ukrainy/> [dostęp: 13.06.2017].
3. Bartman K., *Rynek pracy. Czy Ukraińcy odbierają bezrobotnym Polakom pracę?*, <https://www.money.pl/gospodarka/rynekpracy-czyukraincy-odbierajabezrobotnym-polakomprace-6539771779335809a.html> [dostęp: 8.08.2020].
4. Bielawski R., Grenda B., Majdan P., *Wieloaspektowa i wielowariantowa ewaluacja adekwatności opracowanych modeli walki informacyjnej w cyberprzestrzeni na potrzeby ewaluacji ryzyka zagrożeń bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa 2017.
5. Dobek-Ostrowska B., *Komunikowanie polityczne i publiczne: podręcznik akademicki*, Warszawa 2012.
6. Florek D., *Trudna sytuacja Ukraińców na polskim rynku pracy. Oczekują wsparcia od rządu*, <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Trudnasytuacja-Ukrajincowna-polskimrynku-pracyOczekuja-wsparciaod-rzadu7972755.html> [dostęp: 5.10.2020].
7. Jabłonowski K., *„Przyjmujemy cały czas uchodźców z Ukrainy”. Ilu dokładnie?*, <https://konkret24.tvn24.pl/polska,108/przyjmujemycaly-czasuchodzcow-z-ukrainyilu-dokladnie,920066.html> [dostęp: 26.03.2019].
8. Janusz Kowalski (profil), https://twitter.com/JKowalski_posel/status/12667-52-984370814977 [dostęp: 30.05.2020].

9. Komitet Badań nad Migracjami PAN, *Stanowisko Komitetu Badań nad Migracjami PAN w sprawie dokumentu „Polityka migracyjna Polski”*, http://www.kbnm.pan.pl/images/Stanowisko_KBnM_Polska_polityka_migracyjna_03072019.pdf?fbclid=IwAR08_tmeZOWcAqFavvF_ZmY61FZVVqW8j11Y5JO7rfO1clo-vuy722CiY_Y [dostęp: 2.07.2019].
10. *Praca. Ponad 72 proc. obcokrajowców podejmujących w Polsce pracę to Ukraińcy. Nowe dane*, <https://www.money.pl/gospodarka/pracaponad-72proc-obcokrajowcowpodejmujacych-w-polsceprace-toukrajncy-nowedane-6617-660274834016a.html> [dostęp: 14.03.2021].
11. *Program Wyborczy Koalicji Obywatelskiej „Twoja Polska”*, <https://platforma.org/dokumenty/programkoalicji-obywatelskiej> [dostęp: 10.10.2019].
12. *Program Wyborczy Konfederacji Wolność i Niepodległość „Polska dla Ciebie: Piątka Konfederacji”*, <https://konfederacja.pl/program> [dostęp: 21.09.2019].
13. *Program Wyborczy KW Sojuszu Lewicy Demokratycznej „Polska jutra, główne postulaty Lewicy: Łączy nas przyszłość”*, <https://klublewica.org.pl/program> [dostęp: 11.09.2019].
14. *Program Wyborczy Prawa i Sprawiedliwości „Polski model państwa dobrobytu” 2019*, <http://pis.org.pl/dokumenty> [dostęp: 14.09.2019].
15. *Program Wyborczy PSL i Koalicji Polskiej „Łączymy Polaków”*, https://www.psl.pl/wpcontent/uploads/2019/09/PROGRAM_PSL_2019.pdf [dostęp: 11.10.2019].
16. *Rząd PiS podpisał proimigracyjną Deklarację z Marrakeszu!*, <https://idzpodprad.pl/aktualnosci/rzadpis-podpissalproimigracyjna-deklaracje-z-marrakeszu> [dostęp: 9.12.2018].
17. Rzecznik Praw Obywatelskich, *Zatrudnianie obywateli państw trzecich na polskim rynku pracy, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji obywateli Ukrainy – wyzwania i szanse*, <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/panel/zatrudnianie-obywateli-pa%C5%84stw-trzecich-na-polskim-ryнку-pracy-ze-szczeg%C3%B3lnym-uwzgl%C4%99dnieniem-sytuacji> [dostęp: 14.12.2019].
18. *Słownik języka polskiego PWN*, hasło: *Dezinformacja*, <https://sjp.pwn.pl/sjp/dezinformacja;2554971.html> [dostęp: 20.04.2021].
19. Stawicki R., *Uchodźcy w Polsce w latach dziewięćdziesiątych jako nowy problem społeczny*, Warszawa 2018.
20. *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2020, https://www.bbn.gov.pl/ftp/dokumenty/Strategia_Bezpieczenstwa_Narodowego_RP_2020.pdf [dostęp: 20.05.2020].
21. Wartella E., *Children Communicating: media and development of thought, speech, understanding*, Beverly Hills–London 1979.

22. *Większość Polaków uważa, że pracodawcy żerują na Ukraińcach*, https://www.wirtualnemedi.pl/arttykul/wiekszoscpolakow-uwazaze-pracodawczyzeruja-naukraincach_1 [dostęp: 16.03.2019].
23. Zespół do Spraw Migracji, *Polityka Migracyjna Polski: projekt z dnia 10 czerwca 2019 roku*, <https://interwencjaprawna.pl/wpcontent/uploads/2019/06/Polityka-migracyjna-Polskiwersja-ostateczna.pdf> [dostęp: 10.06.2019].